

Socialdepartementet

Bättre möjligheter att följa upp skolsocial samverkan

Sammanfattning

En utredare ges i uppdrag att biträda Regeringskansliet med att undersöka vilka behov som skola och socialtjänst har av att, inom ramen för skolsocial samverkan, genomföra sektorsövergripande uppföljningar av resultat av insatser på individnivå i verksamheterna, i syfte att tidigt upptäcka och förebygga negativ utveckling hos elever. Utredaren ska bl.a. analysera och lämna förslag på åtgärder som gör att gemensamma uppföljningar på individnivå kan genomföras och lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 29 mars 2027.

Sektorsövergripande samverkan mellan skola och socialtjänst

Att barn fullföljer sin utbildning är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för att motverka utanförskap, utsatthet och förebygga kriminalitet, skadligt bruk och beroende samt ohälsa. Omfattande skolfrånvaro kan få svåra konsekvenser för barn och unga, både på kort och lång sikt.

Sektorsövergripande samverkan mellan skola och socialtjänst skapar en helhetssyn på barnets behov, vilket bidrar till att en negativ utveckling kan upptäckas och förebyggas tidigt. Skolans elevhälsa, som omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser, är en central del av denna samverkan.

Sektorsövergripande samverkan mellan skola och socialtjänst förekommer i olika former. Under åren 2017–2023 genomförde Statens skolverk och Socialstyrelsen en nationell satsning för att förbättra samverkan så att alla

barn och unga som riskerar en ogynnsam utveckling ska få tidiga och samordnade insatser (U2017/01236), den s.k. TSI-satsningen.

År 2023 införde regeringen ett statsbidrag riktat till skolhuvudmän för att dessa skulle kunna inrätta och bedriva arbete med skolsociala team (förordning [2023:179] om statsbidrag för personalkostnader för skolsociala team). Med ett skolsocialt team avses en grupp med personal från skolan och socialtjänsten som samverkar för trygghet och studiero och för att öka elevernas närvaro i skolan. Medlen för satsningen är jämnt fördelade mellan skolhuvudmännen och kommunernas kostnader för personal från socialtjänsten. I samband med att statsbidraget inrättades fick Skolverket och Socialstyrelsen i uppdrag att stödja, kartlägga, följa upp och analysera hur skolhuvudmän och socialtjänst arbetar med skolsociala team (U2023/01277)

Av Skolverkets och Socialstyrelsens delredovisning av uppdraget framgår att det är vanligare att elever nås av generella insatser än av individuella insatser. Generella insatser kan t.ex. vara föräldrakurser, uppföljning av frånvaro på gruppnivå, insatser för att öka trygghet eller förbättra klassrumsklimat, motiverande samtal i grupp, fortbildning av skolpersonal inom områden relaterade till ökad skolnärvaro. Individuella insatser kan t.ex. vara samtalsstöd, familjesamtal, hembesök, insatser för att lämna hemmet, kartläggning av skolfrånvaro och upprättande av en plan för tillbakagång till skolan, speciallärarstöd, planeringsstöd, resursstöd (U2024/02382).

Resultat behöver kunna följas upp och utvärderas på individnivå

Samverkan mellan skola och socialtjänst kan bidra till trygghet, ökad närvaro och att elever med en ogynnsam utveckling får stöd i ett tidigt skede. För att säkerställa att effektiva och ändamålsenliga insatser prioriteras behöver insatserna kunna följas upp och utvärderas. Resultat behöver kunna följas upp och utvärderas inte bara på gruppnivå utan även på individnivå. Uppgifter som kan behöva behandlas under en uppföljning är t.ex. antal barn och unga som får insatser samt deras ålder och kön. Uppgifter om vilka insatserna är och resultatet av dessa behöver också behandlas. Det kan t.ex. gälla huruvida insatserna lett till minskad frånvaro, tryggare föräldrar eller minskad psykisk ohälsa hos barnet.

Socialstyrelsen och Skolverket har i olika rapporter kommit fram till att det föreligger rättsliga hinder för att kunna göra sektorsövergripande uppföljningar på individnivå. I utvärderingen av TSI-satsningen

framkommer att Skolverket och Socialstyrelsen bedömer att det saknas rättsligt stöd för att behandla personuppgifter för annan verksamhet än den egna (U2023/00266).

I Skolverkets och Socialstyrelsens slutredovisning av uppdraget att stödja, kartlägga, följa upp och analysera hur skolhuvudmän och socialtjänst arbetar med skolsociala team uppges att de hinder som identifierades i TSI-satsningen, om att det saknas rättsligt stöd för att göra gemensamma uppföljningar, ännu gäller uppföljning för skolsociala team.

Rättsligt stöd för informationsutbyte och personuppgiftsbehandling

För gemensamma uppföljningar på individnivå krävs att uppgifter om elever kan utbytas mellan socialtjänsten och skolan. Vilken information myndigheter får utbyta styrs av flera olika regelverk. Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL, innehåller bestämmelser om bl.a. tystnadsplikt och sekretess i det allmännas verksamhet. Sekretess inom socialtjänsten och utbildningsverksamhet regleras i 26 kap. respektive 23 kap. OSL. En sekretessbelagd uppgift får som utgångspunkt inte lämnas från en myndighet till en annan, eller mellan olika verksamhetsgrenar inom samma myndighet när de är att betrakta som självständiga i förhållande till varandra (8 kap. 1 och 2 §§ OSL). Skälet till detta är att intresset av att uppgifter som omfattas av sekretess inte når en större krets än vad som är nödvändigt. För att myndigheter ska kunna utbyta sekretessbelagda uppgifter krävs i princip att en sekretessbrytande bestämmelse är tillämplig eller att det finns samtycke från varje enskild som sekretessen avser att skydda. I 10 kap. OSL finns ett antal sekretessbrytande bestämmelser och undantag från sekretess som bl.a. gäller till förmån för myndigheter. Viss sekretess, däribland den s.k. socialtjänstsekretessen, har generellt ansetts vara särskilt viktig att upprätthålla och den omfattas därför t.ex. inte av den sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 27 § OSL. Den 1 december 2025 trädde en ny sekretessbrytande bestämmelse i kraft som möjliggör att uppgifter lämnas mellan myndigheter om det behövs för vissa angivna syften, t.ex. för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller för att utreda brott (10 kap. 15 a § OSL). Till skillnad från generalklausulen omfattar denna bestämmelse även bl.a. socialtjänstsekretessen. Möjligheten att följa upp resultat av insatser på individnivå inom skolsocial samverkan syftar, som utgångspunkt, inte till att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller till att uppfylla något annat syfte som anges i den aktuella

bestämmelsen. Syftet med uppföljningarna är att tidigt kunna upptäcka och förebygga en negativ utveckling hos elever.

Enskilt bedriven skolverksamhet omfattas inte av bestämmelserna i OSL utan bestämmelser om tystnadsplikt finns i 29 kap. skollagen (2010:800). Regeringen har dock den 20 januari 2026 fattat beslut om en lagrådsremiss med förslag om att offentlighetsprincipen ska införas hos enskilda huvudmän i skolväsendet. I lagrådsremissen föreslås att det som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av allmänna handlingar hos myndigheter ska gälla hos enskilda juridiska personer som är godkända som huvudmän inom skolväsendet, och att sådana huvudmän vid tillämpningen av offentlighets- och sekretesslagen ska jämföras med myndigheter. Enligt förslaget ska de nya bestämmelserna träda i kraft och börja tillämpas den 1 januari 2027. För elevhälsa som bedrivs i enskild regi finns regler om tystnadsplikt även i patientsäkerhetslagen (2010:659).

Den information som socialtjänst och skola behöver utbyta utgörs ofta av personuppgifter. Möjligheten att utbyta personuppgifter påverkas inte bara av eventuell sekretess, utan också av bestämmelser om behandling av personuppgifter. För personuppgiftsbehandling i allmänhet gäller Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), förkortad EU:s dataskyddsförordning. Förordningen är i alla delar bindande och direkt tillämplig i samtliga EU:s medlemsländer, men tillåter och förutsätter ibland att medlemsstaterna kompletterar förordningen med nationell lagstiftning. På socialtjänstens område regleras personuppgiftsbehandlingen i bl.a. lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten, förkortad SoLPuL. Uppföljning på individnivå inom socialtjänsten görs med stöd av 5 kap. 2 § socialtjänstlagen (2025:400), förkortad SoL. På skolans område finns kompletterande bestämmelser om behandling av personuppgifter i bl.a. 26 a kap. skollagen. Inom hälso- och sjukvården, dit elevhälsans medicinska delar hör, finns kompletterande bestämmelser i patientdatalagen (2008:355). Personuppgifter får bl.a. behandlas om det behövs för vissa angivna ändamål. Sådana ändamål är bland annat uppföljning, utvärdering och tillsyn av verksamheten.

Ett utökat informationsutbyte kan innebära ett intrång i den enskildes personliga integritet. Regler om skydd för den personliga integriteten finns bl.a. i regeringsformen (2 kap. 6 § andra stycket), i den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (artikel 8) och i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (artiklarna 7 och 8). Ett allmänt skydd för den personliga integriteten finns även i EU:s dataskyddsförordning. När ett intrång i den personliga integriteten ska bedömas måste en analys och avvägning göras mellan olika intressen. Det intrång som sker i den enskildes personliga integritet måste vara befogat och stå i rimlig proportion till de fördelar som intrånget innebär. Ett utökat informationsutbyte mellan myndigheter kan leda till ökad kartläggning av enskilda.

Uppdraget till utredaren

Mot bakgrund av ovanstående ska utredaren

- undersöka vilka behov som skola och socialtjänst har av att, inom ramen för skolsocial samverkan, genomföra sektorsövergripande uppföljningar av resultat av insatser för elever på individnivå,
- analysera vilka förutsättningar och hinder som finns för att kunna genomföra sådana uppföljningar,
- analysera och lämna förslag på åtgärder som gör att gemensamma uppföljningar av resultat av insatser på individnivå kan genomföras,
- överväga om det finns andra åtgärder som skulle kunna förbättra och underlätta möjligheterna för ändamålsenliga och effektiva sektorsövergripande uppföljningar på individnivå,
- bedöma om det finns behov av ändrade regler om sekretess och behandling av personuppgifter och göra en integritetsanalys, samt
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget omfattar skolsocial samverkan i de obligatoriska skolformerna samt gymnasieskolan och den anpassade gymnasieskolan. Uppdraget omfattar samverkan i skolor som drivs i kommunal och enskild regi. I uppdraget ingår alla elevhälsans insatser. Genom elevhälsans medicinska och psykologiska insatser aktualiseras till viss del bestämmelser som omfattar hälso- och sjukvården. I analysen ska utredaren väga behovet av uppföljningar på individnivå mot den enskildes rätt till skydd för sin personliga integritet.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska beskriva konsekvenserna av förslag som lämnas i enlighet med förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar. I de fall utredaren lämnar förslag som medför ökade kostnader för staten ska utredaren även föreslå finansiering.

Utredaren ska i uppdragets genomförande beakta ett jämställdhetsperspektiv samt FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Utredaren ska inhämta kunskaper och erfarenheter från berörda myndigheter och organisationer samt kommuner och regioner. Utredaren ska hålla sig informerad om och beakta andra relevanta utredningar.

Uppdraget ska redovisas senast den 29 mars 2027.